

Завадська А. Т.
молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України

ЩОДО ОКРЕМИХ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ІНОЗЕМНИЙ АСПЕКТИ

Аграрна сфера економіки України є одним передових рушіїв розвитку держави. Саме тому актуальним є створення розвинутої мережі засобів державної підтримки розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві з метою забезпечення високої конкурентоспроможності національних товаровиробників на міжнародному ринку. У цьому аспекті важливим є залучення позитивного досвіду країн ЄС із врахуванням національних специфік нашої держави.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна інфраструктура, бізнес-інкубатор, сільськогосподарські товаровиробники.

The agrarian sphere of the Ukrainian economy is one of the leading drivers of state development. That is why it is important to create an advanced network of state support tools for the development of innovative activities in agriculture in order to ensure the high competitiveness of national producers in the international market. In this aspect, it is important to draw on the positive experience of EU countries, taking into account the national specificities of our country.

Keywords: innovative activity, innovative infrastructure, business incubator, agricultural producers.

Активний розвиток новітніх технологій спричинює зміни в функціонуванні більшості виробничих галузей держав. Особливого значення для нашої країни набувають інновації у сфері сільського господарства як однієї з пріоритетних галузей національної економіки України.

Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» одним зі стратегічних пріоритетних напрямів для України на 2011-2021 роки є технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу та широке застосування

технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища. А відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року» від 7 вересня 2011 р. № 942 до таких напрямів у сфері сільського господарства було віднесено: проблеми забезпечення продовольчої безпеки і збереження та розширення генофонду сільськогосподарських сортів рослин і порід тварин, геномні технології в сільському господарстві, молекулярні біотехнології створення нових організмів та продуктів для сільського господарства, фармацевтичної та харчової промисловості та перспективні технології агропромислового комплексу та переробної промисловості.

Разом з тим, у Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 № 1877-IV не міститься окремих положень, що встановлювали б стимулювання застосування сільськогосподарськими виробниками інновацій.

Натомість, як слушно зазначає С. С. Опружак інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку сільського господарства, а від фінансування і всебічної державної підтримки залежить науковий рівень та якість новацій, що надзвичайно важливо в умовах поширення на українському ринку науково-технічної продукції конкурентоспроможних іноземних техніки й технологій.[1].

Якщо звернутись до досвіду Європейського Союзу, то необхідно зазначити, що ключову роль у стимулюванні інновацій у сільськогосподарській сфері відіграють так звані Служби підтримки інновацій (Innovation support services (ISS)) основними функціями яких є:

- 1) інформування та обмін знаннями;
- 2) консультування (надання технічних, правових, економічних, екологічних, соціальних та інших консультацій щодо запровадження новітніх технологій та процесів у сільському господарстві);
- 3) узгодження попиту (допомога сільськогосподарським виробникам у чіткому окресленні ключових вимог до інших суб'єктів (дослідників, контрагентів тощо);
- 4) створення мережі взаємозв'язків, сприяння та посередництво (заходи, спрямовані на посилення спільних та колективних дій);

5) нарощування потенціалу (навчання та обмін досвідом);

6) підтримка доступу до ресурсів (полегшення доступу до первинних матеріалів (насіння, добрив тощо), забезпечення обладнанням (технологічні платформи, лабораторії тощо) та фінансування (кредити, субсидії, гранти, позики тощо);

7) інституційна підтримка стимулювання нішевих інновацій та механізмів масштабування (здійснюється за допомогою функціонування розвинутої мережі інноваційної інфраструктури – бізнес-інкубаторів, наукових парків, центрів трансферу технологій тощо) [2, С. 151].

У цьому аспекті Організація економічного співробітництва та розвитку звертає увагу на важливості належного державного регулювання питання залучення сільськогосподарських виробників до створення та використання новітніх досягнень науки та техніки. Так, на думку представників цієї міжнародної організації, державне планування та стратегії повинні охоплювати весь ланцюг поставок продовольства, а поліпшення узгодженості політики та прозорості мають вирішальне значення для створення довіри та підвищення ефективності та результативності. Сільськогосподарська політика повинна зосереджуватися на заходах з покращення довгострокової продуктивності та стійкості сектору, таких як інвестиції в загальні послуги, що зміцнюють людський та інфраструктурний потенціал, та зв'язок фермерів з ринками та суміжними виробництвами [3].

Крім того, необхідно погодитися з точкою зору науковців Г. Форем, А. Книерим, А.Кутсурисом, що доцільність та ефективність використання тих чи інших засобів підтримки (в тому числі і державної) інноваційної діяльності виробників сільськогосподарської продукції, у першу чергу, залежить від стадії інноваційного процесу, на якій знаходиться конкретний винахід.[4] Так, якщо на початкових стадіях доцільним є удосконалення ідеї у відповідних інноваційних структурах, таких як бізнес-інкубатори та акселератори, то на пізніх стадіях необхідним є залучення державних органів до стимулювання виробництва інноваційної продукції через запровадження різних форм фінансової та матеріальної підтримки.

Разом з тим, українське законодавство не містить чіткого переліку державних гарантій та засобів державної підтримки інноваційної діяльності у сільському господарстві.

Виходячи з вищевикладеного необхідно зробити висновок, що в цьому аспекті, нагальною потребою в Україні є забезпечення за допомогою державних органів функціонування розвинутої мережі інноваційної інфраструктури, метою якої буде надання всебічної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам, а також створення спеціальних державних грантів та пільг для тих аграріїв, що використовують у своїй діяльності новітні технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Опружак С. С. Інноваційна діяльність у сільському господарстві. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/90-innovatsijna-diyalnist-v-silskomu-gospodarstvi>.
2. Faure G., Knierim A., Koutsouris A. How to Strengthen Innovation Support Services in Agriculture with Regard to Multi-Stakeholder Approaches. *Journal of Innovation Economics & Management*. 2019/1. С. 151.
3. Innovation is key to improving productivity, sustainability and resilience in food and agriculture. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-productivity-and-innovation/>
4. Faure G., Knierim Andrea, Mathé S., Temple L., Heanue K.. How to strengthen innovation support services in European rural areas: lessons learnt from AgriSpin. *European Seminar on Extension and Education (ESEE 2017)*. URL: <http://agritrop.cirad.fr/585168/>

REFERENCES

1. Opruzhak, S. S. Innovatsiina diialnist u silskomu hospodarstvi. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/90-innovatsijna-diyalnist-v-silskomu-gospodarstvi> [in Ukrainian].
2. Faure, G., Knierim, A., Koutsouris, A. (2019). How to Strengthen Innovation Support Services in Agriculture with Regard to Multi-Stakeholder Approaches. *Journal of Innovation Economics & Management* [in English].
3. Innovation is key to improving productivity, sustainability and resilience in food and agriculture. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-productivity-and-innovation/> [in English].
4. Faure, G., Knierim, A., Mathé, S., Temple, L., Heanue, K. (2017). How to strengthen innovation support services in European rural areas: lessons learnt from AgriSpin. *European Seminar on Extension and Education (ESEE 2017)*. URL: <http://agritrop.cirad.fr/585168/> [in English].